

Slovenská Technická Univerzita v Bratislave
Materiálovotechnologická fakulta v Trnave
Ústav bezpečnostného a environmentálneho inžinierstva
Katedra environmentálneho inžinierstva

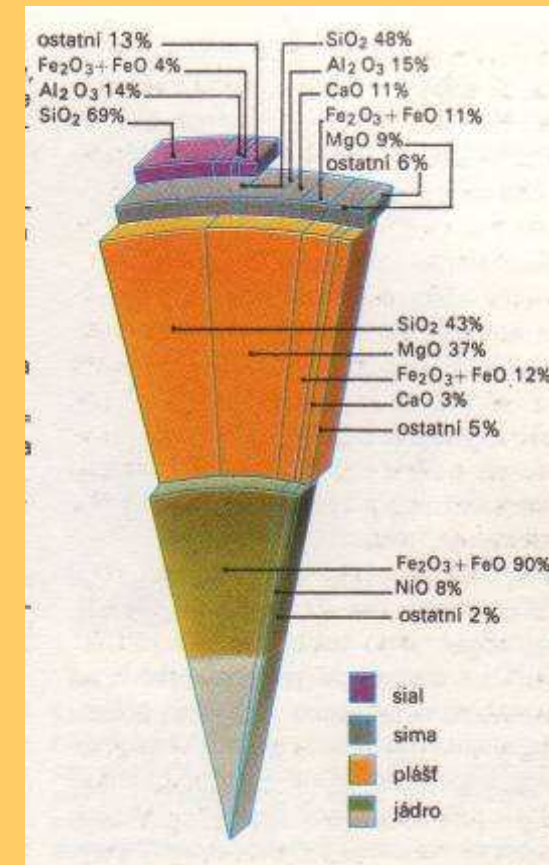
Horninové prostredie 1

RNDr. Maroš Sirotiak, PhD.

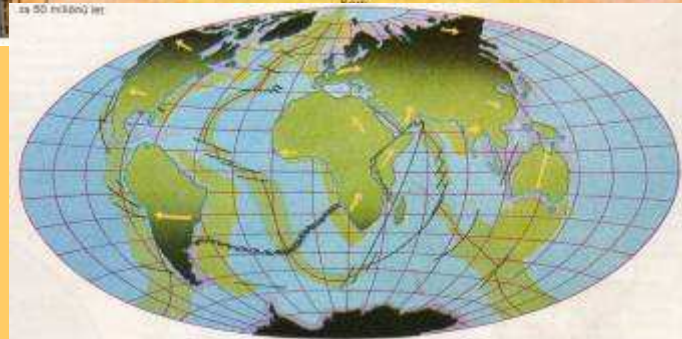
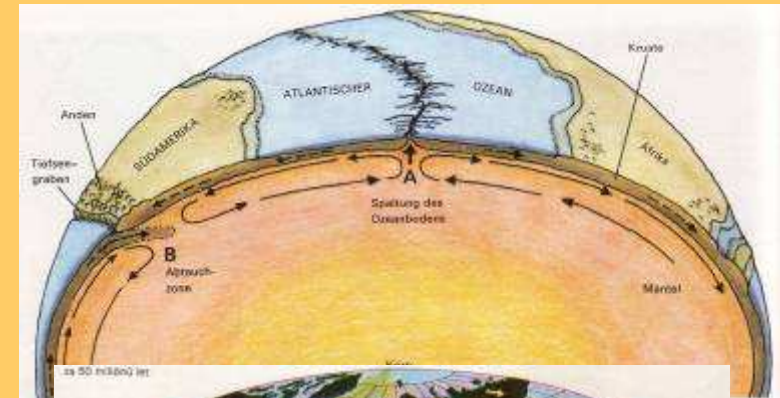
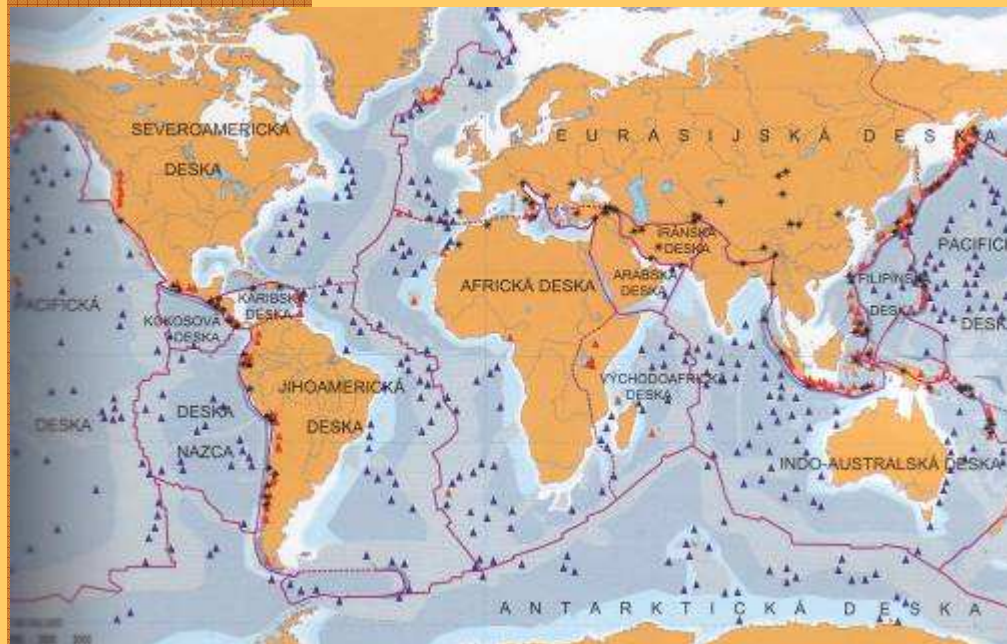
Stavba Zeme

- **jadro**
  - hĺbka cca 2900 km
  - rotuje rýchlejšie (?)
  - Ni-Fe
  - energia z radioaktívnych pochodov vo vnútri Zeme
- **plášť**
  - Si-Mg
- **kôra**
  - hĺbka cca 35 km – Mohorovičičova diskontinuita
  - Si-Al

Litosféra

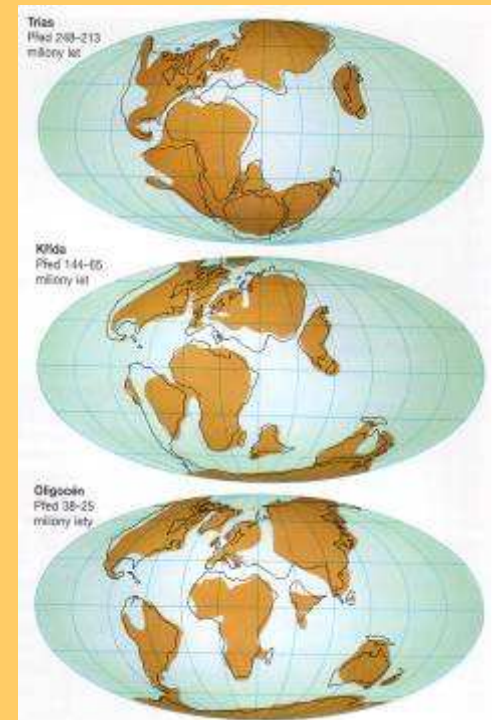
- kôra + vrchná časť plášťa (cca 200-300 km)
- podložie tvorí plastická astenosféra
- dosky → posuny (1-5 cm/rok) = kontinentálny drift

Globálna tektonika

- posun dosiek – globálna tektonika
- obdukčné a subdukčné zóny
- prejavy
  - vulkanizmus
  - zemetrasenie
  - horotvorné pochody
- priebeh
  - 570 mil. let (prahory) - Pangea, Thethys, Panhalasa
  - 250 mil. let (perm) – Laurasia a Gondwana
  - druhohory – rozpad na pevniny, základom štíty

Globálna tektonika

Riftové zóny

- ťahová tektonika v litosfére, seizmicky a vulkanicky aktívne (stredoatlantický chrbát, Červené more, ...)

Subdukčné zóny

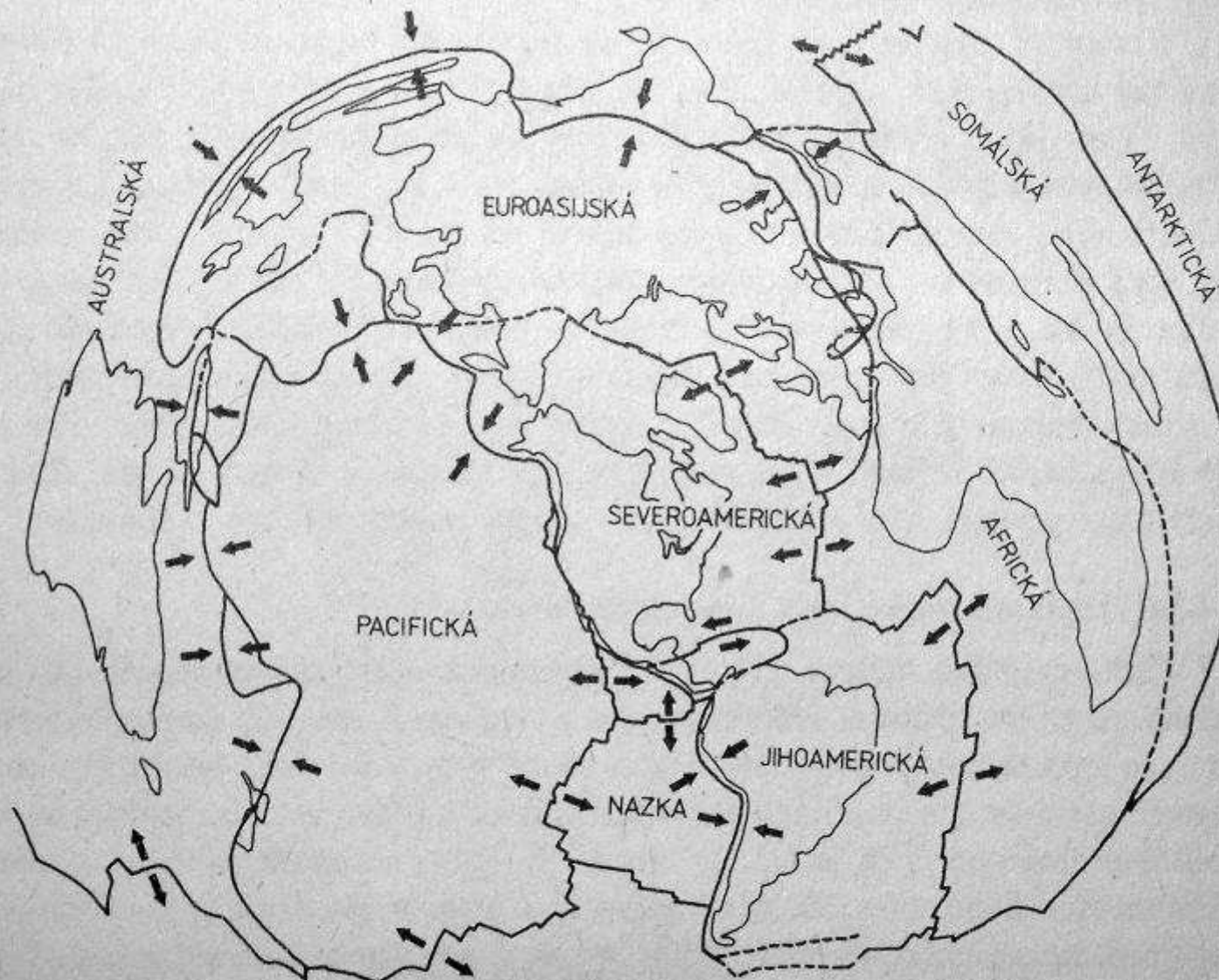
- jedna platňa sa podsúva pod druhú, seizmicky a vulkanicky aktívne (západné pobrežie Ameriky, Kurilské ostrovy)

Kolízne zóny

- zrážky 2 litosferických platní, podsúvanie, pootáčanie (Himaláje, Kordillery, Alpy, Pyreneje)

Transformačné zóny

- špecifické horizontálne posuny, kĺzanie popri sebe (zlom San Andreas)

Obr. 2.11. Litosférické desky

a — rozmístění litosférických desek

Globálna tektonika

Pevnínovotvorné pohyby

- dlhodobé, pomalé vertikálne pohyby zemskej kôry (Holandsko, Škandinávia)

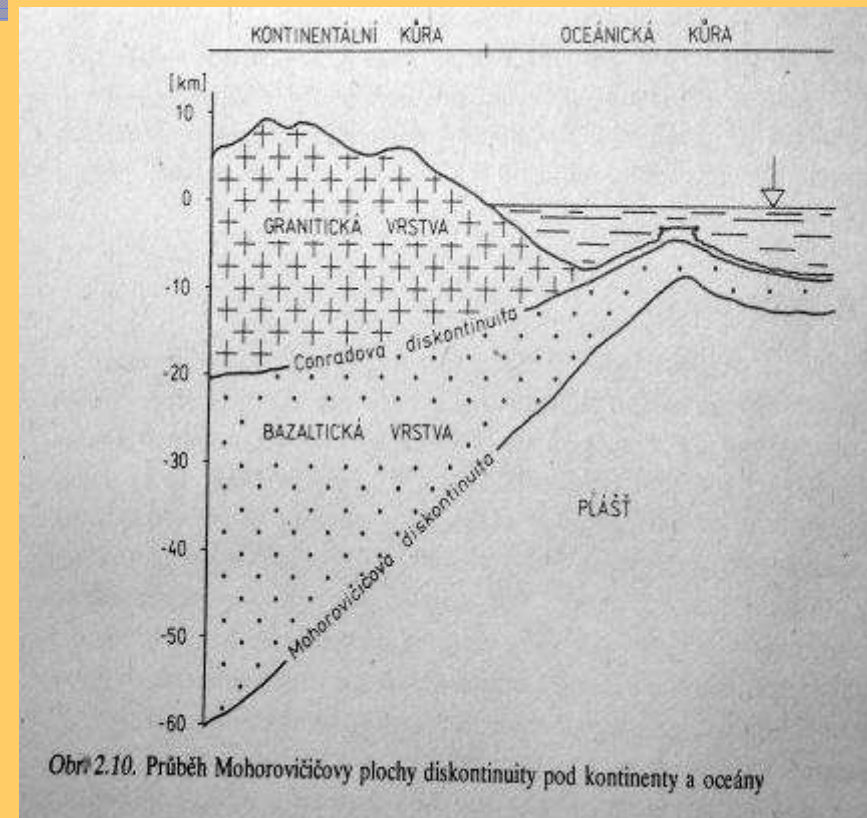
Horotvorné pohyby

- silná aktivizácia endogénnych síl, výrazné deformácie zemskej kôry (vrásnenie, vznik zlomov, príkrovov - pohyby globálneho charakteru, spojené so subdukciou a kolíziou (Himaláje, Alpy, ...))
- zmeny uloženia, najčastejšie sedimentárnych hornín
- zlomová porucha – diskontinuita v horninovom prostredí
- ohyby, vrásky, vrásové prešmyky, vrásové príkrovy
- systém puklín – zhoršuje vlastnosti hornín
- plochy nespojitosti

Zemská kôra - zloženie

- **hrúbka**
  - priemer 35 km
  - pod oceánmi 6 km
  - pod Himalájami 80 km
  - pod SR 27 – 50 km
- **typy**
  - oceánsky (čadič + sedimenty) – ťažší, mladší
  - prechodný (napr. Kaspické m., Čierne m.)
  - pevninský (čadič + sedimenty + granit) - starší

Zemská kôra - zloženie

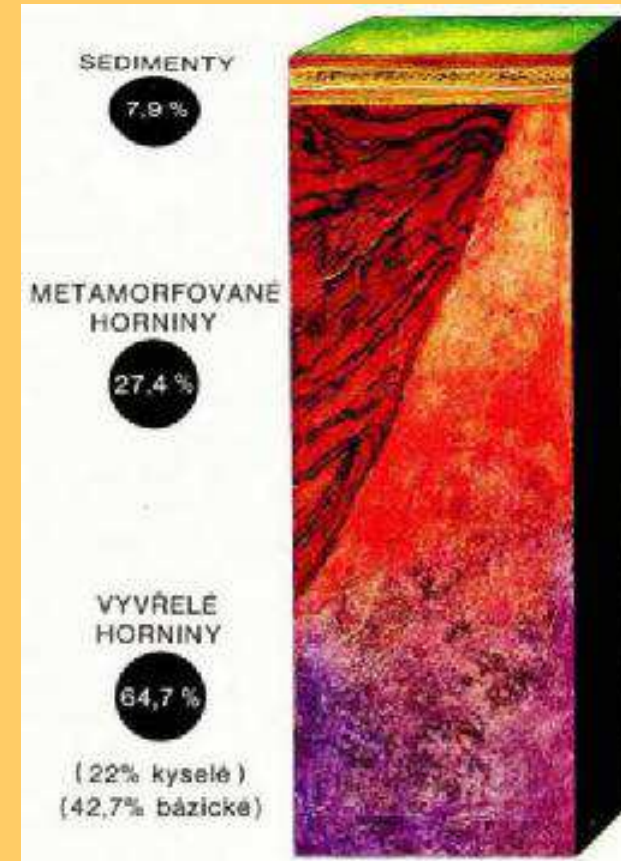
- **stavebné zložky**
  - prvky (stabilné – Au)
  - minerály (homogénne zlúčeniny napr. kremeň)
  - horniny
    - **vyvreté – 95%**
      - hlbinné (žula)
      - výlevné (čadič)
    - **metamorfované (rula)**
    - **sedimentárne (pieskovec)**

Minerály

- minerály - základný stavebný element hornín
- minerál (nerast) predstavuje rovnorodú (homogénnu) anorganickú prírodninu, ktorej chemické zloženie môžeme vyjadriť chemickým vzorcom
- sú súčasťou zemskej kôry a vesmírnych telies (minerály mesačných hornín sú zväčša *pyroxény*, *plagioklasy* - minerály známe zo zemských hornín)
- viac ako 2000 minerálov, z toho asi 50 predstavuje horninotvorné minerály
- minerály hlavné, vedľajšie a akcesorické, primárne, sekundárne

Horniny

- základný stavebný prvok zemskej kôry – litosféry
- horniny - nerovnorodé (nehomogénne) minerálne asociácie, ktoré sa tvoria v zemskej kôre a na jej povrchu v priebehu rôznych geologických procesov
- obsahujú zväčša viaceré, pre každý typ horniny charakteristické minerály
- horniny monominerálne - napr. vápenec, obsahujúce len jeden minerál

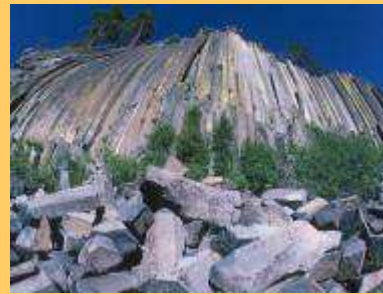

Horniny

Horniny podľa spôsobu vzniku:

- **vyvreté (magmatické)**
- **usadené (sedimentárne)**
- **premenené (metamorfované)**

Každá táto skupina je charakterizovaná určitou skupinou nerastov (minerálov), niektoré minerály sa však vyskytujú vo všetkých skupinách.

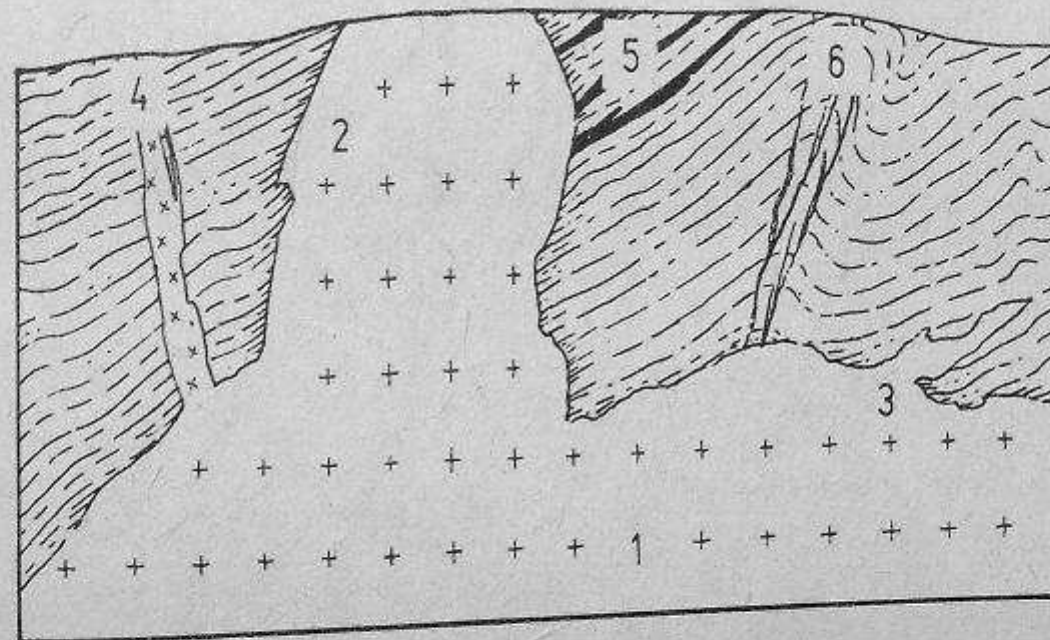
Vyvreté horniny

- Vznikli pri sopečnej činnosti utuhnutím zo žeravej magmy. Magma je zložená najmä z kremičitanov, ale obsahuje aj ďalšie zložky ako napr. kyslík, vodík, zlúčeniny síry a rôzne plyny. Podľa chemického zloženia magmy sú horniny:
  - kyslé $\text{SiO}_2 > 65 \%$
  - intermediálne SiO_2 od 65 do 52 %
  - bazické $\text{SiO}_2 < 52 \%$
- Hlavné minerály, ktoré obsahujú vyvreté horniny sú kremeň, živce, pyroxény, amfiboly, olivín, sľudy atď. Podľa zastúpenia skupiny vyvretých hornín:
  - skupina granitu, skupina syenitu, skupina dioritu, skupina gabra, skupina ultrabazických hornín

Vyvreté horniny

Vyvreté horniny podľa podmienok vzniku delíme na:

- **HLBINNÉ**
  - kryštalizovali z magmy vo väčších hĺbkach zemskej kôry
  - vytvárajú telesá značných rozmerov
  - majú malú nasiakavosť, vysokú objemovú hmotnosť i pevnosť v tlaku. sú dobre štiepatel'né, dobre sa brúsia a leštia. Používajú sa najmä na kamenárske výrobky, lomový kameň a kamenivo. Patrí tu najmä *žula*, *syenit*, *dioryt* a *gabro*.
- **ŽILNÉ**
  - podoba doskovitých útvarov (porfyrická štruktúra)

Obr. 5.2. Hlubinná tělesa a žíly

1, 2 — plutony (2 — batolit), 3 — apofýza, 4 — pravá žíla, 5 — ložní žíla, 6 — hydrotermální výplň trhliny (např. rudní žíly)

Vyvreté horniny

- **VYLIATE** (sopečné, efuzívne, vulkanické, extruzívne)
  - vznikli tuhnutím lávy na povrchu - lávové príkrovy, lávové prúdy a pod.
  - majú veľmi rozdielne vlastnosti, od hutných až po veľmi pórovité.
  - **Hutné** majú vysokú objemovú hmotnosť až do 3300 kg.m-3, vysokú pevnosť v tlaku až 450 MPa, nízku nasiakavosť okolo 0,5 %. Sú ťažko štiepatel'né a preto sa z nich vyrába štrkodrvina. Do tejto skupiny sú zaradené *čadiče a andezit*.
  - **Pórovité** majú objemovú hmotnosť do 1000 kg.m-3, pevnosť v tlaku do 8 MPa, Patria tu *tufy a tufity*, používajú sa ako kamenivo do ľahkých betónov a na tvarovky. Ďalej *perlit (ryolitové sklo)*, ktorý je používaný ako tepelne a zvukovo izolačná látka. Vzniká zahrievaním, pri teplotách okolo 1100 °C expanduje.

Usadené horniny

- Vznikli mechanickým alebo chemickým rozkladom najrôznejších hornín a usadením týchto produktov vo vodnom prostredí i na suchu. Značnú časť tvoria zvyšky organizmov.
- Skladajú sa z pôvodných nepremených minerálov (kremeň, živce ...) a z prekryštalizovaných magmatických minerálov a nových sedimentovaných minerálov. Patria tu **predovšetkým** sedimentárny kremeň, kalcit, dolomit, ílovité materiály, pyrit, limonit, sadrovec ...

Usadené horniny sa podľa podmienok vzniku delia na:

- Nespevnené
- Spevnené
- Chemické a organogénne

Usadené horniny

- **Nespevnené sedimentované horniny** - hliny a íly vznikli rozpadom a zvetrávaním väčšinou silikátových hornín. Tými sú predovšetkým vodnaté hlinitokremičitany.
    - **Hliny** obsahujú menej ako 50 % častíc s priemerom zrna menším ako 0,01 mm.
    - **Íly** sú jemnejšie a obsahujú týchto častíc viac ako 50 %.
    - **Spraš** je hlina s prevládajúcimi zrnami priemeru 0,01 až 0,05 mm.
- Používajú sa najmä na výrobu keramiky a ako tesniaci prostriedok vo vodnom staviteľstve.

Usadené horniny

- **Spevnené sedimentované horniny vznikli stmelením úlomkov hornín rôznym tmelom a majú charakter celistvých hornín. Do tejto skupiny patria najmä:**
  - pieskovce
  - zlepence a brekcie
  - droby
  - ílovité bridlice

Usadené horniny

- Chemické a organogénne sedimentované horniny
  - Vápenec obsahuje viac ako 50 % CaCO_3 . Môže obsahovať aj rôzne prímеси a podľa toho sa mení jeho farba od bielej až po tmavosivú. Pevnosť v tlaku okolo 160 MPa ho predurčuje na použitie pri výrobe maltovín
  - Travertín je v podstate vápenec, ktorý vznikol vyzrážaním z uhličitých vôd. Farba biela až žltohnedá. Použitie ako obkladový materiál
  - Dolomit je uhličitan vápenato – horečnatý $\text{CaCO}_3 \cdot \text{MgCO}_3$. Používa sa na výrobu dolomitového vápna, skla, ako lomový kameň a kamenivo.

Usadené horniny

- **Magnezit** je uhličitan horečnatý MgCO_3 . obdobnej farby ako dolomit. Používa sa na výrobu žiaruvzdorných materiálov, porcelánu a kameniny.
- **Sadrovec a anhydrit** sú horniny čisto chemického pôvodu zložené z rozpustných minerálov, svetlej až bielej farby. sadrovec je v podstate vodnatý síran vápenatý $\text{CaSO}_4 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$ a anhydrit je bezvodý síran vápenatý CaSO_4 .
- **Kremelina** je v podstate amorfná kyselina kremičitá. Pre svoju nízku objemovú hmotnosť (150 až 300 kg.m^{-3}), veľkú pórovitosť (cca 80%) a nízky súčiniteľ tepelnej vodivosti ($0,04$ až $0,08 \text{ W.m}^{-1}.\text{K}^{-1}$) sa používa najmä ako tepelno-izolačný materiál.

Usadené horniny

KLASIFIKÁCIA SEDIMENTÁRNYCH HORNÍN pre stavebné účely:

- **klastické (úlomkovité)**
  - zostávajú na mieste zvetrania (reziduálne horniny) alebo sú premiestňované gravitáciou, vodou, vetrom, ľadom

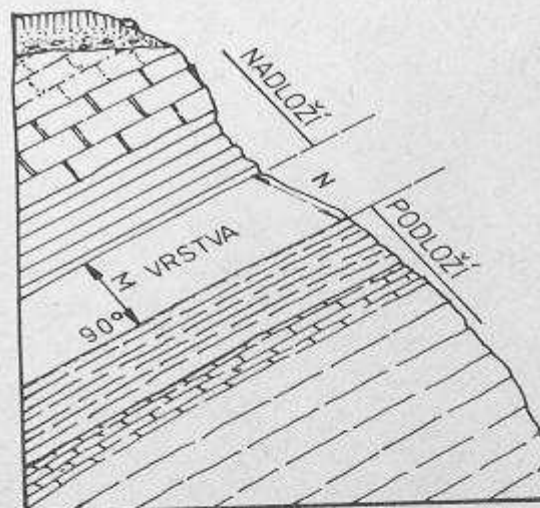
Podľa veľkosti zŕn:

- **psefity** (nespevnené a spevnené) - veľkosť zrna vyše 2 mm (sute, brekcie, štrky, zlepenice)
- **psamity** (nespevnené a spevnené) - veľkosť zrna od 0,063 do 2 mm (piesky, pieskovce)
- **aleurity** (nespevnené a spevnené) - veľkosť zrna od 0,002 do 0,063 mm (spras, silt, siltovce)

Genetické hľadisko: aluviálne (po zvetraní zostali na mieste vzniku), eolické (naviate vetrom), riečne, morské, jazerné, príbrežné a glacifluviálne (ľadovcovo-riečne)

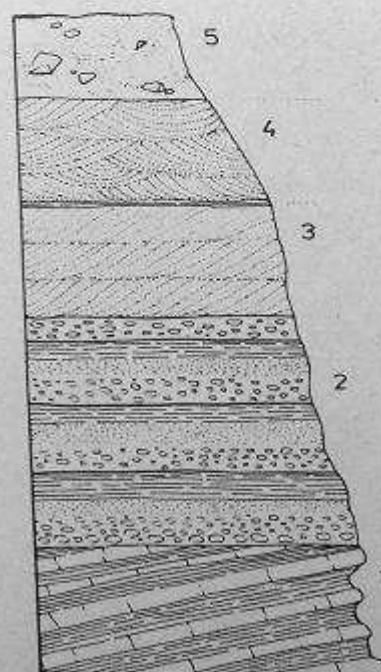
Usadené horniny

- **ílovité (pelitické) - chemické zvetrávanie (íly, ílovce, ílovité bridlice – objemové zmeny)**
- **pyroklastické (vrátane zmiešaných) - vulkanický materiál (aglomeráty, pieskové tufy, popolové tufy)**
- **chemicko-biochemické a organogénne**
  - uhličitanové (karbonáty)
  - kalcit + íl (% vápenec – íl), kalcit + dolomit (% vápenec – dolomit)
  - kremité (silicity)
  - opál, chalcedón, kremeň, limnokvarcit
  - soli (evapority)
  - halit – kamenná soľ NaCl , sadrovec $\text{CaSO}_4 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$
- **antropogénne**

Obr. 6.33. Souvrství

m — mocnost vrstvy, n — nepravá mocnost vrstvy ve stěně lomu, ve vrtu

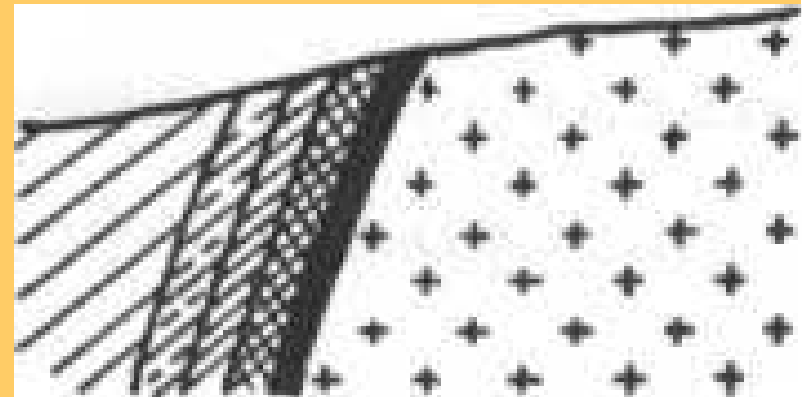
Obr. 6.34. Střídání vrstev

1 — rytmičné střídání dvou souvrství — rytmičná sedimentace, 2 — cyklické střídání více komponent — cyklická sedimentace, 3 — šikmé zvrstvení uvnitř vodorovně uložených vrstev, 4 — křížové zvrstvení, 5 — till — chaotická nevytříděná sedimentace, kde jsou v jílu nepravidelně roztroušeny štěrky a velké bloky

Premenené horniny

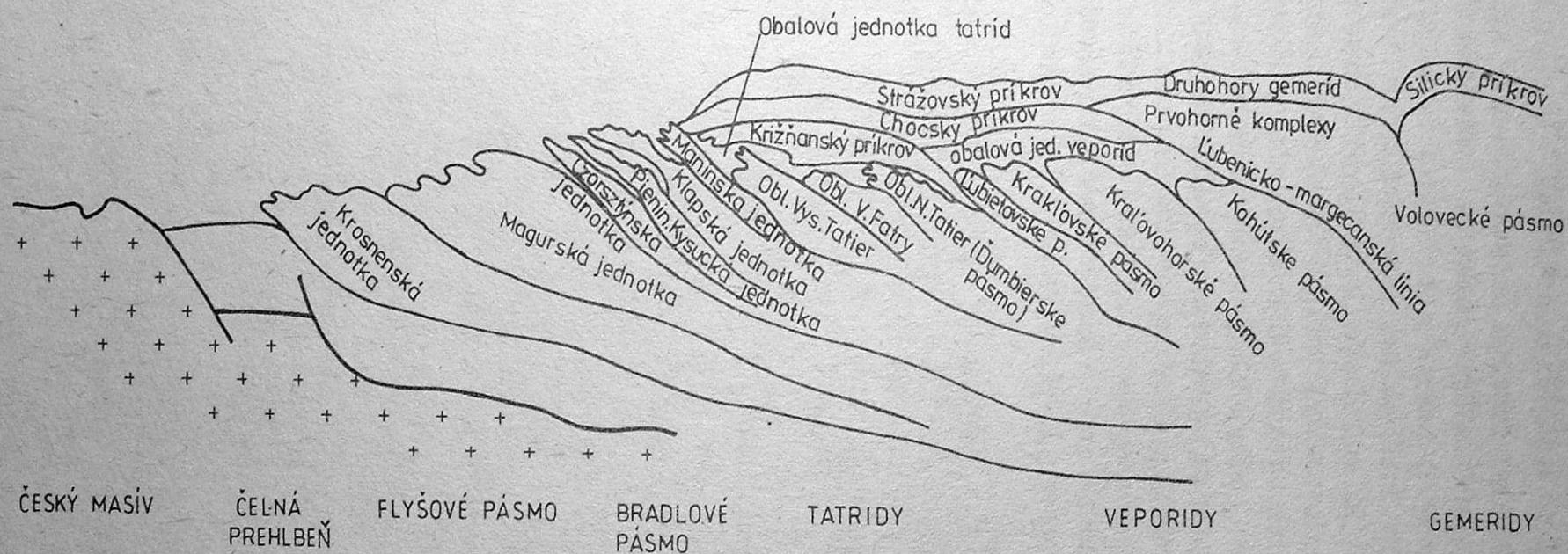
- Vznikli fyzikálno-mechanickými premenami (mineralogické, štrukturálne zmeny) pri zmene podmienok (tlak, teplota, chemické procesy)
- metamorfóza regionálna
  - kryštalické horniny - bridlice,
  - sedimentárne horniny – parabridlice,
  - vyvreté – ortobridlice
- metamorfóza lokálna
  - kataklasticky metamorfované horniny (drvenie)
  - kontaktne metamorfované horniny (teplota)

Premenené horniny

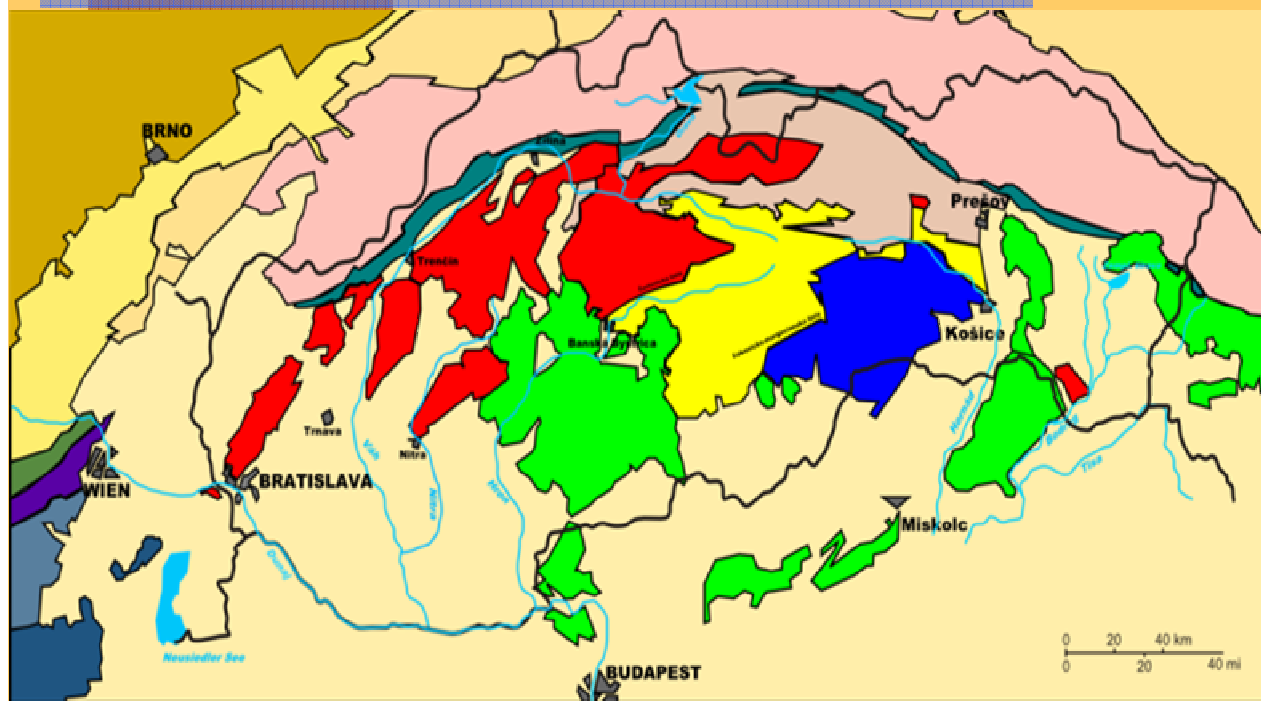
- **Ruly** vznikli prekryštalizovaním žúl. Preto majú aj podobné vlastnosti. Objemovú hmotnosť okolo 2500 kg.m^{-3} , pevnosť v tlaku až 200 MPa a malú nasiakavosť. Sú dobre štiepatel'né a preto sa používajú na dlažobné kocky a stavebné kamenivo.
- **Kremence** vznikli premenou z kremičitých pieskov. Sú základnou surovinou pri výrobe žiaruvzdorného materiálu – dinasu.
- **Hadec** – **serpentinit** vznikol premenou hornín obsahujúcich olivín. pre svoju zelenú farbu, dobrú opracovateľnosť a leštiteľnosť sa používajú ako obkladové materiály.
- **Mramory** vznikli premenou vápencov a dolomitov. Sú kryštalické, hutné a majú rôznu farbu. používajú sa na chodníkové mozaiky, na obklady vnútorné aj vonkajšie, výnimočne ako stavebný kameň.

Geologická stavba SR

Obr. 17.21. Schematický profil nasúvania tektonických jednotiek Západných Karpát (podľa akad. D. ANDRUSOVA upravil Š. KAHAN)

Geologická stavba SR

Schematická geologická mapa Západných Karpát / Schematic geological map of Western Carpathians

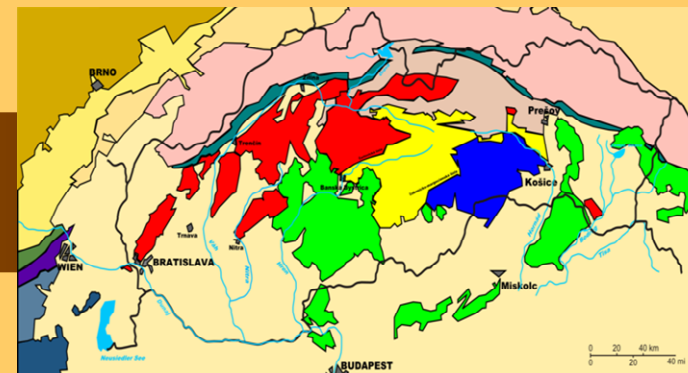
<p>Podpisná lípa a Karpát (Český masiv a Európska platforma) Carpathian and Alpine Foreland (Bohemian Massif and European Platform)</p> <p>Čierna predhľadá Foreland</p> <p>Karpatiská skupina príkrovov flyšového pásma Carpathian nappe-group of the flysch belt</p> <p>Magarská skupina príkrovov flyšového pásma Magyar nappe-group of the flysch belt</p>	<p>Podpisná bradlová pásma Podpisná bradlová pásma</p> <p>Pásmo jadrových pohorí (Tatry a Horehori) Tatras and Horehori</p> <p>Veporské pásmo (veporské, tatranské, silické) Vepor belt</p> <p>Gemerické pásmo (gemerské, tatranské, tatranské, silické) Gemer belt</p>	<p>Andezit a ryolitové nerovnosti Andesite and rhyolite irregularities</p> <p>Neogénne až kvartárne vulkanické a zasklávané pásmy Neogene to Quaternary volcanic and tuffaceous belts</p> <p>Vnútrokarpatský paleogén Intra-Carpathian Paleogene</p>	<p>Helénske mezozoické flyšové príkrovy a molasy (Alpy) Helens nappe, flysch and molasse (Alps)</p> <p>Podpisná flyšové príkrovy (Alpy) Podpisná flysch nappe</p> <p>Magarské sedimentárne okrajové zvrstvené príkrovy (Alpy) Magyar sedimentary "cover" of Carpathian nappe</p> <p>Krytáliekum ultrabázické (Alpy) Krytáliekum ultrabasic</p>
--	---	---	--

GEOLOGICKÉ PÁSMO

- čelná karpatská priehľbeň
- flyšové pásmo
- bradlové pásmo
- vnútrokarpatský paleogén
- jadrové pohoria
- veporské pásmo
- gemerské pásmo
- neovulkanické pohoria
- neogénne kotliny

Geologická stavba SR

Čelná karpatská priehĺbenina

- **Vymedzenie**

- na územie Slovenska nezasahuje

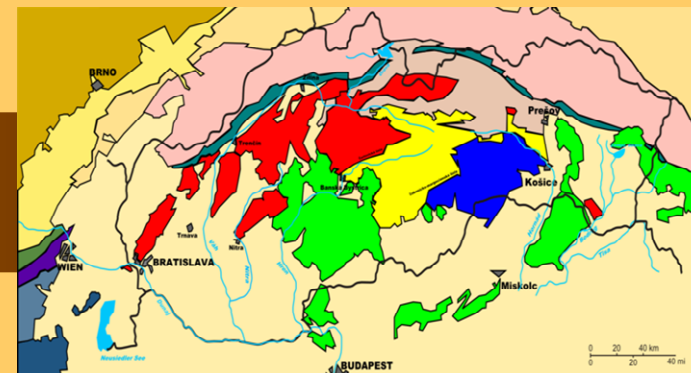
- **Geologická stavba:**

- *spodok - miocénne Ca íly, piesky, pieskovce, ílovce, zlepence*
- *stred - pliocénna molasa*
- *vrch - kvartér ± príkrovy*

- **Hospodárske využitie:**

- štrky, piesky a íly ako stavebný materiál
- plyn, ropa, lignit

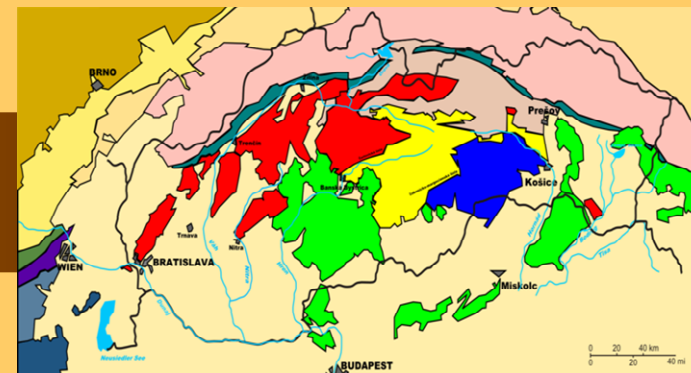
Geologická stavba SR

Flyšové pásmo

- **Vyhraničenie:** medzi ČKP a BP
- **Geologická stavba západ:**
  - *magurský, sliezsky a subsliezsky prík.*
  - *magurský prík. (bielokarpatská j., západobystrická j., račianska j., oravsko-magurská j.)*
- **Geologická stavba východ:**
  - *vonk. - dukliansko-bukovský flyš*
  - *vnút. (čergovsko – beskydská jednotka, račiansko-brezovská pj., východobystrická pj., krynická pj.)*
  - *- vrchnokriedové a paleogénne pieskovce a ílovce*
- **Hospodárske využitie:**
  - slabý zdroj NS
  - slabé zásoby podzemnej vody
  - menej úrodné pôdy

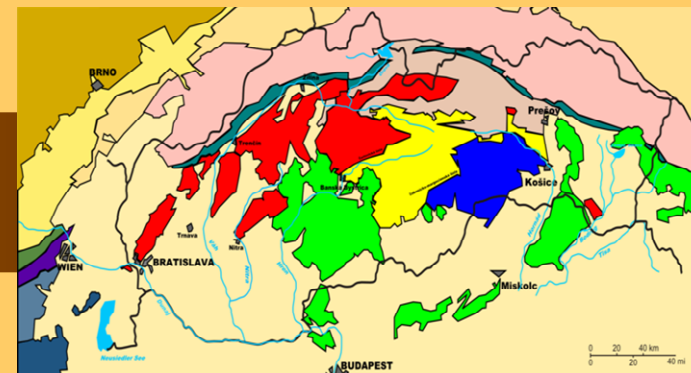
Geologická stavba SR

Bradlové pásmo

- **Vyhraňčenie:** hranica medzi vonkajšími a vnútornými Karpatami (Podbranč ⇒ pozdĺž Váhu až k Žiline ⇒ Kysuce a Orava ⇒ Poľsko ⇒ Pieniny ⇒ Hanušovice nad Topľou a Humenné ⇒ Ukrajina)
- **Geologická stavba:**
  - *mezozoikum a starší terciér*
  - *sliene (Púchovské sliene) - vrchná krieda*
  - *vápence - spodná krieda až jura*
- **Hospodárske využitie:**
  - malá šírka ⇒ obmedzenie
  - ťažba vápencov, slieňov a pieskovcov - cementáreň v Strážskom

Geologická stavba SR

Vnútrokarpatský paleogén

• Vyhraňčenie:

- kotliny - Žilinská, Liptovská, Popradská, Hornádska, Turčianska
- Súľovské vrchy, Oravská vrchovina, Skorušinské vrchy, Podtatranská brázda, Spišská Magura, Levočské vrchy, Spišská vrchovina, Spišsko-šarišské medzihorie
- Beskydské predhorie, Malé Karpaty (Sološnica a Buková), Malá Fatra – medzi M. a V. Rozsutcom

• Geologická stavba:

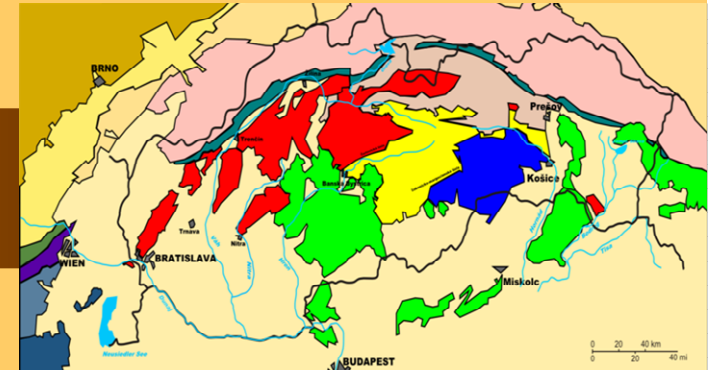
- *flyšová sedimentácia v eocéne na mezozoikum*
- *báza - borovské súvrstvie - zlepenec, brekcie, vápencové a dolomitové pieskovce*
- *vrchné vrstvy - flyšové sedimenty*

• Hospodárske využitie:

- chudobný podobne ako flyš - výnimka - Kišovce a Švábovce - Mn rudy, pôdy - nie ideálne vlastnosti

Geologická stavba SR

Jadrové pohoria

- **Vyhraňenie:**

- Malé Karpaty, Považský Inovec, Strážovské vrchy, Trábeč, Žiar, Malá a Veľká Fatra, Vysoké Tatry, Nízke Tatry (Z - časť), Branisko

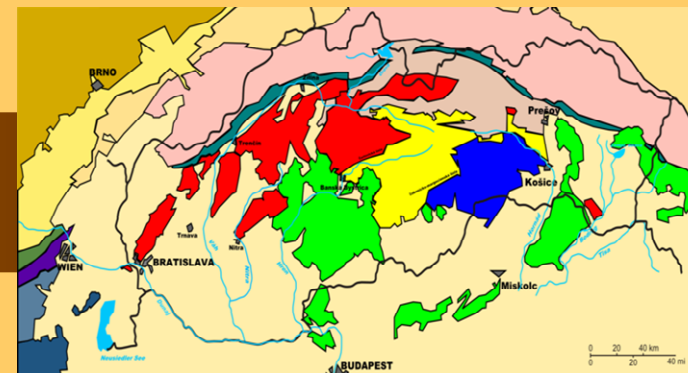
- **Geologická stavba:**

- jadro - kryštalické bridlice (ruly, svory, fylity, amfibolity), vznikanie granitoidov – migmatity, žuly a granodiority
- obal - mladšie paleozoikum (bridlice, droby, pieskovce) a autochtónne a príkrovové mezozoikum (vápence, dolomity, slieňovce, kremence, bridlice)

kryštalické jadro + obal = tatrikum, príkrovová stavba

- *Fatrikum - spodné subatranské príkrovy (krížňanský alebo vysocký príkrov)
- *Hronikum - stredné subatranské príkrovy (chočský alebo štúrecký príkrov)
- *Silicikum - vrchné subatranské príkrovy (strážovský príkrov)

Geologická stavba SR

Veporské pásmo

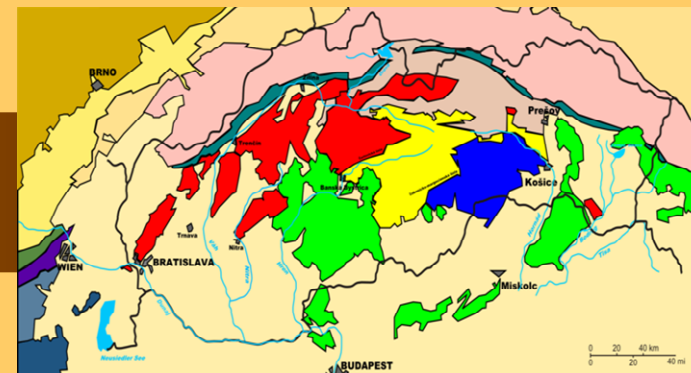
• Vyhraničenie:

- podstatná časť Sl. Rudohoria (čertovická línia, Ľubenícko - margeciarska línia pri Branisku a Čiernej hore)
- Buduje Veporské vrchy, Stolické vrchy, S-Revúckej vrchoviny, V-Nízkych Tatier, Kozie chrbty, Muránska planina, Zvolenská kotlina, Čierna hora

• Geologická stavba:

- *± prekambrium*
- *staršie paleozoikum - ruly, pararuly, fylity, migmatity*
- *obal z mladšieho paleozoika*
- *obal z mezozoika*
- *muránsky príkrov*

Geologická stavba SR

Gemerské pásmo

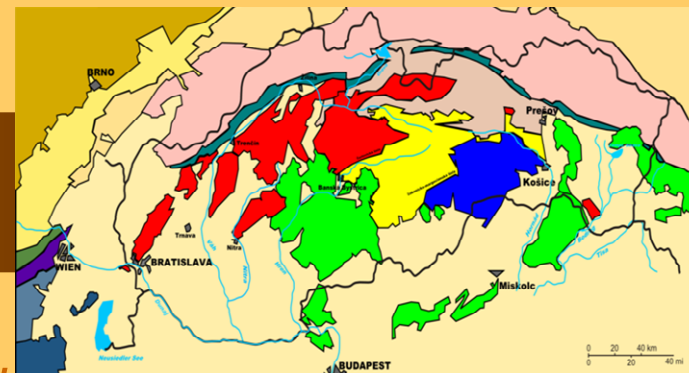
• Vyhraničenie:

- Východná časť Slovenského rudohoria okrem Čiernej hory
- Buduje Volovské vrchy, Slovenský kras, Slovenský raj

• Geologická stavba:

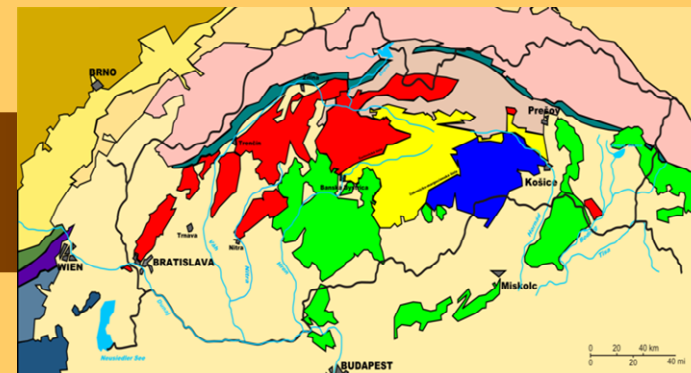
- *gemerikum, (gemerské krištalinikum) antiklinórium Volovca, gelnická a rakovecká skupina - fylity, kremence, metaryolity, kryšt. vápence/diabázy, chloritické bridlice, fylity, kryštálické bridlice + granitové masívy + karbón (magnezity, bazické vulkanity) + perm (zlepence, ílovce, íl. bridlice, , sadrovec, anhydrit*
- *Silicikum - stratenský príkrov, silický príkrov - vápence, dolomity, bridlice, pieskovce. v Slovenskom raji vápencová tabuľa prerazaná na planiny: Silická, Plešivecká, Koniar, Zádielska, Jasovská, Dolný a Horný vrch*

Geologická stavba SR

- *príkrov Bôrky - metamorfované mladopaleozoické až mezozoické horniny, metapieskovce, metazlepence, fylity, kryštálické vápence, metaryolity, bázické vulkanity premenené na zelené bridlice, S okraj Slovenského krasu medzi Jasovom a Štítnikom*
- *meliatikum, - hlbokomorské usadené horniny (radiolarity, radiolariové vápence, kremité pelity, čierne bridlice, sopečné horniny), S svah Plešiveckej planiny*
- *Turnaikum - bezkorenný príkrov, triasové, jurské a paleozoické: rohovcové vápence, tmavé bridlice, vložky pieskovcov, sopečné horniny, dolomity a svetlé vápence), slabo premenené, Turnianska kotlina okolie Brusníka, Štítnika*
- **Hospodárske využitie:**
  - kryštálické horniny - rudy železa, antimónu, barytu, azbestu, magnezitu, mastenca
  - obalové štruktúry - vápence, sliene, dolomit

Geologická stavba SR

Neovulkanické pohoria

• Vyhraňčenie:

- stredoslovenské vulkanity (S. Stredohorie), juhoslovenské vulkanity – Železnické predhorie (andezit, ryolit, pyroklastiká), Revúcka vrchovina, Cerová vrchovina, východoslovenské vulkanity - Slanské v., Vihorlatské v., Zemplínske v., exoty pri Kráľovskom Chlmci, veporské vulkanity (okolie Tišovca), vulkanické centrá pochované v Podunajskej panve (Šurany, Kráľová, Gabčíkovo, Rusovce), Burda

• Geologická stavba:

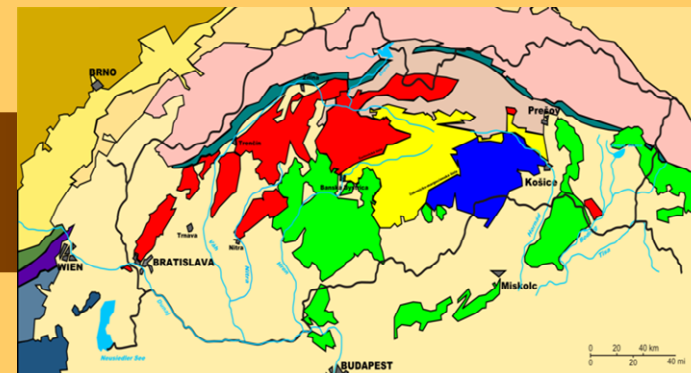
- *±paleogén, mezozoik. až paleozoikum- andezity, dacity, ryolity, bazalty, tufy, tufity, sopečné brekcie, olovnato-zinkovo-strieborné a medené rudy (Štiavnické vrchy), zlato a antimón (Kremn. vrchy)*

• Hospodárske využitie:

- olovnato-zinkovo-strieborné rudy zlato, antimonit, (B. Štiav.), zlato, antimonit (Kremnica), stavebné účely - stavba ciest, termálne a minerálne pramene (Kováčová, Sklenné Teplice, Sliač, Dudince)

Geologická stavba SR

Neogénne kotliny

• Vyhraničenie:

- Záhorská nížina, Podunajská nížina, Východoslovenská nížina, Juhoslovenská kotlina, Košická kotlina, ďalšie vnútrokarpatské kotliny

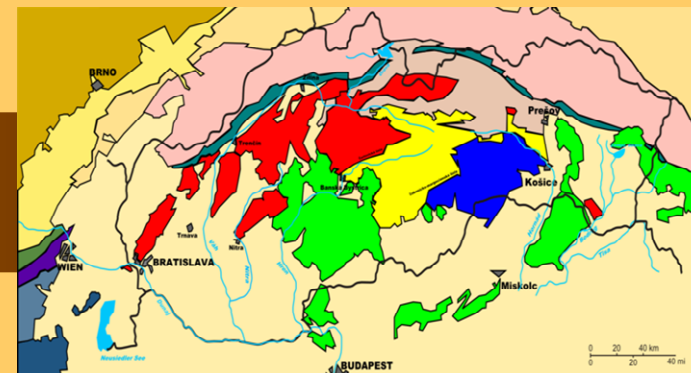
• Geologická stavba:

- *Neogén, rozlámanie na kryhy – tektonické pohyby, sprievodné procesy*

• Hospodárske využitie:

- hnedé uhlie a lignit (Handlová, Nováky, Veľký Krtíš), ropa (Gbely), zemný plyn (Láb, Malacky), soľ (Prešov, Zbudza pri MI), tehly a keramika, poľnohospodárstvo

Geologická stavba SR

Kvartérne sedimenty

spraše

- **Vyhraňenie:**

- Trnavská, Nitrianska, Žitavská, Hronská, Ipel'ská tab., Záhorská n., Chvojnícka pah., Juhoslov. kot., Košická kot., Východoslov.n.,

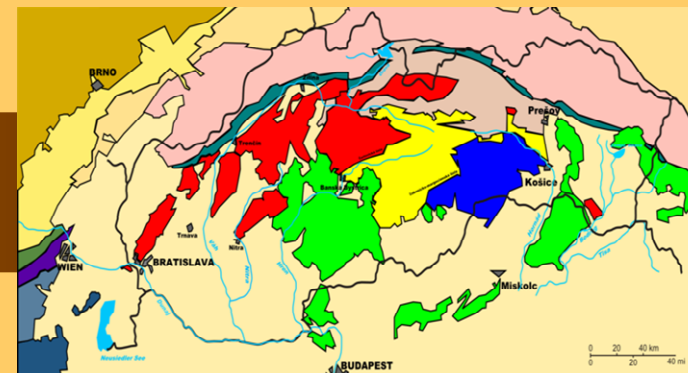
- **Geologická stavba:**

- *spraše a sprašové hliny - würm (30-70 000 r.): typické spraše, sprašové hliny, močiarové spraše - mocnosť 5-10 m*

- **Hospodárske využitie:**

- spraše a sprašové hliny - výroba tehál, poľnohospodárstvo

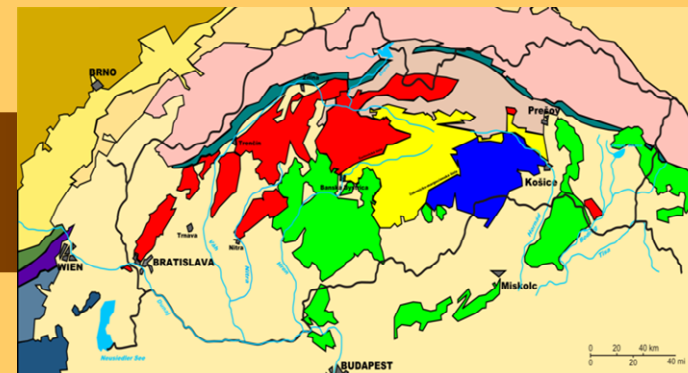
Geologická stavba SR

piesky

- **Vyhraňčenie:**
  - Záhorská n. (Kúty-Malacky, Senica-Holíč)
  - Podunajská n. (Šamorín, Bernolákovo, Senec, DS, Galanta)
  - Východoslovenská n., (Kráľovský Chlmec)
- **Geologická stavba:**
  - *Piesky - würm až holocén*
- **Hospodárske využitie:**
  - Stavebný materiál, poľnohospodárstvo

Geologická stavba SR

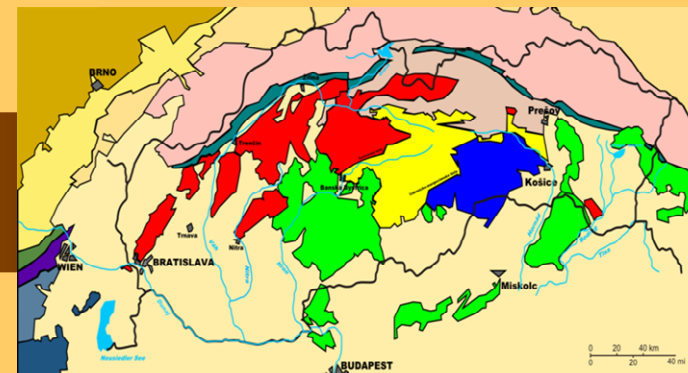
Fluviálne sedimenty

- **Vyhraničenie:**
  - Nížiny, kotliny, doliny
- **Geologická stavba:**
  - štrky, piesky, íly
- **Hospodárske využitie:**
  - Stavebný materiál, poľnohospodárstvo

Proluviálne sedimenty

- **Vyhraničenie:**
  - Úpätia pohorí
- **Geologická stavba:**
  - Štrkovo - hlinitý materiál, náplavové kužele
- **Hospodárske využitie:**
  - Stavebný materiál, poľnohospodárstvo

Geologická stavba SR

Glaciálne sedimenty

- **Vyhraničenie:**
  - Sedimenty trógov a karov
- **Geologická stavba:**
  - *Štrky, piesky*
- **Hospodárske využitie:**
  - Stavebný materiál

Travertíny

- **Vyhraničenie:**
  - Spišské podhradie, Poprad, Ružomberok
- **Geologická stavba:**
  - *Vyzrážanie uhličitanovej vody*
- **Hospodárske využitie:**
  - Stavebný materiál

AGENTÚRA
NA PODPORU
VÝSKUMU A VÝVOJA

- Tento materiál bol podporený *Agentúrou na podporu výskumu a vývoja* na základe zmluvy č. LPP-0171-07.
- Ilustrácie použité v tomto dokumente sú voľne dostupné na internete.
- Viac na www.prirodnejavy.eu